

SEBZE VE MEYVE TİCARETİNİN DÜZENLENMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların ticaretinin kaliteli, standartlara ve gıda güvenliğine uygun olarak serbest rekabet şartları içinde yapılmasını, malların etkin şekilde tedarikini, dağıtımını ve satışını, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunmasını, meslek mensuplarının faaliyetlerinin düzenlenmesini, toptancı halleri ile pazar yerlerinin çağdaş bir sisteme kavuşturulmasını ve işletilmesini sağlamaktır.

(2) Bu Kanun, sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların her ne şekilde olursa olsun alımı, satımı ve devri ile toptancı halleri ve pazar yerlerinin kuruluş, işleyiş, yönetim ve denetimine ilişkin usul ve esasları, uygulanacak yaptırımları ve bakanlıklar, belediyeler ile diğer idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakanlık: Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,

b) Belediye: 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununa tabi belediyeleri,

c) Belediye toptancı hali: Belediyelerce kurulan toptancı hallerini,

ç) Hal hakem heyeti: Üreticiler ile meslek mensupları arasında veya meslek mensuplarının kendi aralarında çıkan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il veya ilçe merkezlerinde oluşturulan heyetleri,

d) Hal rüsumu: Malları satın alanlarca toptan satış bedeli üzerinden ödenen meblağı,

e) İlgili bakanlıklar: İçişleri Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

f) Komisyoncu: Malların toptan satışı amacıyla kendi adına ve başkası hesabına komisyon esası üzerinden çalışan kişileri,

g) Künye: Malların üretim yerini, cinsini, miktarını, hangi üretici ve işletmeye ait olduğunu, varsa sertifika bilgilerini ve Bakanlık ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca uygun görülecek diğer hususları ihtiva eden barkodlu etiketi veya bu bilgileri içeren belgeyi,

ğ) Mal: Ticarete konu sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malları,

h) Meslek kuruluşları: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ile Türkiye Ziraat Odaları Birliğini,

ı) Meslek mensubu: Malların ticaretiyle iştigal eden kişileri,

i) Özel toptancı hali: Gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan toptancı hallerini,

j) Pazar yerleri: Belediyelerce tespit edilecek yer ve günlerde kurulan üretici ve semt pazarlarını,

k) Pazarcı: Semt pazarlarında mallar ile belediyece müsaade edilen diğer gıda, giyim ve ihtiyaç maddelerini doğrudan tüketicilere perakende olarak satan kişileri,

l) Perakendeci: Malları toptan temin ederek doğrudan tüketicilere perakende olarak satan kişileri,

m) Semt pazarı: Üreticiler ve pazarcılar tarafından mallar ile belediyece müsaade edilen diğer gıda, giyim ve ihtiyaç maddelerinin doğrudan tüketicilere perakende olarak satıldığı açık veya kapalı pazar yerlerini,

n) Tüccar: Malların toptan satışı amacıyla kendi adına ve hesabına çalışan kişileri,

o) Toptan satış miktarı: Bakanlıkça belirlenen mal miktarlarını,

ö) Toptancı hali: Bu Kanunda yer alan asgarî koşulları taşıyan projeler çerçevesinde belediyeler ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan, malların ayrı ayrı yahut birlikte toptan alım ve satımı ile kaydının yapıldığı yerleri,

p) Üretici : Malları üretenleri,

r) Üretici örgütü: 5 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen kuruluşları,

s) Üretici pazarı: Üreticilerin kendi ürettikleri malları perakende olarak doğrudan tüketicilere sattıkları açık veya kapalı pazar yerlerini,

ifade eder.

Toptancı hallerinin kurulması ve kapatılması

MADDE 3 - (1) Toptancı halleri; imar planlarında belirlenmiş alanlarda, müzayede, depolama, tasnifleme ve ambalajlama tesisleri ile halin büyüklüğüne ve işlem hacmine göre yönetmelikle belirlenen laboratuvar ve soğuk hava deposu gibi diğer asgarî koşulları taşıyan projeler çerçevesinde belediyeler ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulur. Halin kuruluşu, en geç bir ay içinde ilgili belediye tarafından Bakanlığa bildirilir.

(2) Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyeleri hal kuramaz. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından toptancı hali kurulması ilgili belediyenin iznine tabidir.

(3) Toptancı hallerinin kuruluşunda ve başka bir alana taşınmasında; malların arz ve talep derinliğinin bulunması, üretici ve tüketicinin korunması, toptancı hali sayısı ve bunların birbirlerine yakınlığı, üretici yoğunluğu ve tüketici piyasasının büyüklüğü, toptancı hali kurulacak yerin coğrafi konumu, mesken ve işyerlerine, gıda güvenliği bakımından risk oluşturan tesis ve benzeri yerlere uzaklığı ve ulaşım imkânları ile toptancı halinin çevreye, altyapıya ve trafiğe getireceği yükler dikkate alınır.

(4) Şehir içinde kalan, çevreye, altyapıya ve trafiğe yük getiren, ulaşım imkânları ve alan büyüklüğü yetersiz olan ve uygun çalışma ortamı bulunmayan toptancı halleri başka bir alana taşınabilir.

(5) İmar planlarında toptancı hal yeri olarak belirlenmiş alanlar başka bir amaçla kullanılamaz ve bu alanların çevresi toptancı halinin faaliyetini engelleyecek veya insan sağlığına zarar verecek şekilde iskâna ağılamaz.

(6) İmar planında toptancı hal yeri olarak belirlenmiş alanlarda Hazineye veya kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile Toplu Konut İdaresinin mülkiyetinde bulunan stok taşınmazlar toptancı hali kurulmak üzere; 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki illerde bedelsiz, diğer illerde belediyelere ve üretici örgütlerine 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 63 üncü maddesinde yer alan harca esas değeri üzerinden, diğer gerçek veya tüzel kişilere ise rayiç bedeli üzerinden doğrudan satış yoluyla devredilir. Bu şekilde devredilen yerlerin, amacı dışında kullanılması, hukuken geçerli bir mazeret olmaksızın belirlenen sürede tesisin inşaatına başlanılmamış olması, inşaatı tamamlanmamış olması veya inşaatı tamamlanmasına rağmen faaliyete geçmemiş olması hâllerinde geri alınacağına yönelik olarak tapu kütüğüne şerh konulur ve bu şartların gerçekleşmesi durumunda taşınmazlar geri alınır.

(7) İmar planında toptancı hal yeri olarak belirlenmiş alanlarda özel mülkiyete ait arazilerin bulunması halinde, bu araziler rızaen satın alma veya kamulaştırma yolu ile iktisap edilir. Bu yerler için kamu yararı kararı ilgili belediye tarafından verilir. Kamulaştırma işlemleri, adına kamu yararı kararı verilen kuruluş tarafından yürütülür ve kamulaştırma bedeli bu kuruluşça ödenir.

(8) İmar planlarında ayrılmış hal yerleri toptancı hali kurulmak üzere belediyeler tarafından yap-işlet, yap-işlet-devret ve üst hakkı tesisi modelleri ile gerçek veya tüzel kişilere devredilebilir.

(9) Bu maddede öngörülen şartları taşımadığı Bakanlıkça belirlenen toptancı halleri ile verimli çalışmadığı tespit edilen belediye toptancı halleri ve işletmecisinin gerekçeli başvurusu üzerine özel toptancı halleri belediye meclisi kararıyla kapatılabilir. Halin kapatılışı, en geç bir ay içinde ilgili belediye tarafından Bakanlığa bildirilir.

(10) Toptancı hallerinin kurulmasına ve kapatılmasına ilişkin usul ve esaslar, ilgili bakanlıklar ve meslek kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Toptancı haline bildirim, malların toptan ve perakende alım satımı

MADDE 4- (1) Aşağıda belirtilen mallar bildirim tabidir:

- a) Sınaî üretimde kullanılmak üzere satın alınan mallar.
- b) İhraç edilmek üzere satın alınan mallar.
- c) İlgili mevzuatı çerçevesinde ithal edilen mallar.

ç) 1/12/2004 tarihli ve 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu kapsamında organik tarım faaliyetleri esaslarına uygun olarak üretilen ham, yarı mamul veya mamul haldeki sertifikalı ürünler.

- d) Üretici örgütlerince toptancı hali dışında satılan mallar.
- e) Üreticilerce, pazar yerlerinde perakende olarak doğrudan tüketicilere satılan mallar.
- f) İyi tarım uygulamaları kapsamında sertifikalandırılan ürünler.
- g) Fatura veya müstahsil makbuzu ile doğrudan üreticilerden satın alınan mallar.

(2) Toptancı haline bildirim, Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde birinci fıkranın (a), (b), (ç), (d), (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen malların üretildiği yerdeki toptancı haline, (c) bendinde belirtilen malların ise malın girdiği gümrük kapısının bulunduğu yerdeki toptancı haline yapılan beyan işlemidir.

(3) Toptancı hali bulunmayan yerlerde hale bildirim işlemleri Bakanlıkça tespit edilecek belediye toptancı haline yapılır.

(4) Üreticilerince, henüz satışa konu olmayan ve depolarda muhafaza edilmek üzere gönderilen ya da buralarda muhafaza edilen mallar da üretildiği yerdeki toptancı haline bildirilir.

(5) Belediye sınırları içinde malların toptan alım ve satımı toptancı hallerinde yapılır. Ancak, toptancı haline bildirilmek kaydıyla toptancı hali dışında da alım satım yapılabilir. Elektronik ticaret yoluyla yapılan satışlar da bu madde kapsamındadır.

(6) Malların belediye sınırları içinde perakende satışını yapanlar, bunların toptancı halinden satın alındığını veya toptancı haline bildirildiğini belgelemek zorundadır.

(7) Herhangi bir toptancı halinden satın alındığı veya herhangi bir toptancı haline bildirildiği belgelenen malların satışı engellenemez, bu mallar üzerinden mükerreren hal rüsümü alınamaz ve bunlar toptancı haline girmeye zorlanamaz.

(8) Toptancı hallerinde veya üretici örgütlerine satılan zirai ürün bedelleri üzerinden 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bendi

uyarınca yapılacak vergi tevkifat oranı, ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınan zirai ürün bedelleri üzerinden yapılan tevkifat oranı olarak uygulanır.

(9) Bakanlıkça, piyasada yeterli arz ve talep derinliği bulunduğu belirlenen diğer mallar hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

(10) Belediyeler, malların toptan ve perakende alım satımına ilişkin hükümlerin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

Üretici örgütleri, komisyoncular, alıcı ve satıcılar

MADDE 5- (1) Üreticilerce, 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununa, 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna ve 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununa göre kurulan üretici birliği, kooperatif ve kooperatif üst kuruluşları, Bakanlıktan üretici örgütü belgesi alınması şartıyla üretici örgütü olarak kabul edilir.

(2) Üretici örgütleri, bu Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça ortak veya üyeleri dışında kalan kişilere ait malları pazarlayamaz, bunların alım ve satımını üstlenemez.

(3) Üretici örgütlerince yapılan satışların vergi mükelleflerine toptan olarak yapılması zorunludur.

(4) Komisyoncular, alıcı ve satıcı arasında aracılık etmek, onların haklarını gözetmek, meslekî bilgi ve deneyimlerine dayanarak piyasanın durumu hakkında en doğru bilgileri aktarmak ve piyasanın oluşumuna katkı sağlamakla görevlidir.

(5) Komisyoncular aracılık faaliyetleri sırasında kendi kusurundan kaynaklanan veya kötü niyete dayanan her türlü eylemden sorumludur. Komisyoncuların sorumluluklarını düzenleyen diğer mevzuat hükümleri saklıdır.

(6) Komisyoncuların satış bedeli üzerinden alacakları komisyon oranı, yüzde altıyı aşmamak üzere taraflarca serbestçe tespit edilir. Bakanlık bu oranı yarıya kadar indirmeye yetkilidir. Fiilen aracılık hizmeti verilmedikçe komisyon ücreti alınamaz.

(7) Komisyoncular teslim aldıkları malları cinslerine, doğal özelliklerine, standartlarına, gıda güvenliği ve kalitesine ilişkin şartlara göre özenle korumak ve gerekli bilgileri vermek, kanunî kesintileri satış bedelinden düşüktükten sonra mal bedelini satış tarihinden itibaren beş iş günü içinde üreticiye ödemek zorundadır.

(8) Teslim alınan malların satış bedelinden kanuni kesintiler dışında başka bir kesinti yapılamaz.

(9) Komisyoncular, Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, malların mülkiyetine sahip olmak üzere ticarî muamelede bulunabilir.

(10) Malların toptan satışı; üreticiler, üretici örgütleri, komisyoncular ve tüccarlar tarafından toptancı halinde veya toptancı haline bildirilmek kaydıyla toptancı hali dışında yapılır.

(11) Hiçbir ayırım yapılmaksızın bütün gerçek veya tüzel kişiler, toptan satış miktarından az olmamak kaydıyla toptancı hallerinden mal satın alabilir.

(12) Üreticiler ve üretici örgütleri hariç, onuncu fıkrada sayılan kişiler toptancı halleri içinde kendi aralarında mal alamaz, satamaz veya devredemez.

(13) Onuncu fıkrada belirtilen satıcılar; malları cinsine, doğal özelliklerine, kalite ve standartlarına göre sınıflandırmak, gıda güvenliği, teknik ve hijyenik şartlara uygun olarak ürünün özelliğine göre satışa

sunmak ve satışa sunulan malların izlenebilirliğine yönelik bilgileri içeren künyelerin kap veya ambalajlarının üzerinde bulundurulmasını sağlamak zorundadır.

(14) Mal bedelinin tam ve zamanında üreticiye ödenmesine ilişkin ispat yükümlülüğü komisyoncu ve tüccarlara aittir.

(15) Bakanlık, gerekli görülmesi hâlinde, tarafların haklarının korunması ve yükümlülüklerinin tespit edilmesi, sözleşmelerin tarafların aleyhine dengesizliğe yol açmayacak ve iyi niyet kurallarına uygun düşecek biçimde düzenlenmesinin sağlanması amacıyla, üreticiler ile meslek mensupları arasında veya meslek mensuplarının kendi aralarında yaptığı alım satım işlemlerini düzenleyen sözleşmelerde bulunması gerekli asgarî şartları ve bilgileri belirlemeye yetkilidir.

(16) Üretici örgütlerinin asgarî ortak veya üye sayıları ile bunların niteliklerine, taşınması gereken asgarî şartlara, ilgilendirilecekleri toptancı hallerine, yapacakları satışlara, sorumluluklarına, üretici örgütü belgesinin verilmesine ve iptaline, komisyoncularda aranılacak niteliklere, aracılık faaliyetlerine, haklarına, uymakla yükümlü oldukları kurallara ve üretici örgütleri ile komisyoncularla ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıklar ve meslek kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Serbest rekabet şartlarının korunması ve standardizasyon

MADDE 6- (1) Fiyatların, malların arz ve talebine bağlı olarak serbest rekabet şartlarına göre oluşması esastır.

(2) Meslek mensupları, serbest rekabeti engellemek amacıyla kendi aralarında veya üreticilerle ticarî anlaşmalar yapamaz, uyumlu eylemde bulunamaz ve hâkim durumlarını kötüye kullanamaz.

(3) Bakanlık ve belediyeler, serbest rekabetin ortadan kaldırılmasına, engellenmesine ve bozulmasına yönelik eylemleri önlemek için gereken tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir. 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun ilgili hükümleri saklıdır.

(4) Üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunması ve piyasada açıklığın sağlanması amacıyla, toptancı hallerinde alım satımına konu olan malların cins, miktar ve fiyatları ile Bakanlıkça uygun görülecek diğer hususlar, toptancı hallerince elektronik ortamda tutularak uygun görülen sistem ve araçlarla kamuoyuna duyurulur.

(5) Ticarete konu malların ayıklanması, sınıflandırılması, hazırlanması, ambalajlanması, işaretlenmesi ve etiketlenmesine; taşıma ve muhafazasında kullanılan kap ve nakil vasıtalarına; gıda güvenliği ve kalitesine ilişkin standartlar Bakanlığın uygun görüşü alınarak ilgili mevzuatı çerçevesinde hazırlanıp mecburî uygulamaya konulabilir.

Pazar yerleri

MADDE 7 - (1) Semt pazarları, tüketici piyasasının büyüklüğü, ulaşım imkânları, semt pazarı sayısı ve bunların birbirlerine yakınlığı ile semt pazarının çevreye, altyapıya ve trafiğe getireceği yükler göz önünde bulundurularak belediyelerce kurulur.

(2) Semt pazarında bulunan toplam satış yeri sayısının en az yüzde onu özel satış yeri olarak üreticilere ayrılır. Ayrılan satış yerlerine üreticilerden yeteri kadar talep olmaması veya boşalan satış yerlerinin doldurulamaması hâlinde diğer talep sahiplerine de tahsis yapılabilir.

(3) Üretici pazarları, yörede yetiştirilen mal miktarı ve deseni, üretim sezonu ile üretici ve tüketici talepleri dikkate alınarak semt pazarlarının kurulduğu günlerle aynı olmamak şartıyla belediyelerce kurulur. Belediyeler, o mahaldeki ziraat odasının gerekçeli başvurusu üzerine en geç iki yıl içinde üretici pazarı kurmak zorundadır.

(4) Üreticiler, pazar yerlerinde kendi ürettikleri mallar dışında veya toptan satış miktarının iki katından az olmamak üzere belediyelerce belirlenen miktarın üzerinde satış yapamaz.

(5) Belediyeler, pazar yerlerinde malların hijyenik şartlarda satışa sunulmasını sağlayıcı uygun çalışma ortamını oluşturmak ve altyapı ile çevre düzenlemelerini yapmak, tüketicinin korunmasına yönelik tedbirleri almak ve gerekli denetimleri yapmakla görevlidir.

(6) Pazar yerlerinin kuruluş, işleyiş, yönetim ve denetimine, üretici ve pazarıcılarda aranılacak niteliklere, bunların çalışmalarına, yapacakları satışlara, haklarına, uymakla yükümlü oldukları kurallara ve faaliyetlerinin yürütülmesine dair diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıklar ve meslek kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Hal rüsumu

MADDE 8- (1) Toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edilir. Ancak, üretici örgütlerince toptancı halinde satılan mallar ile toptancı haline bildirimde bulunmak şartıyla 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (ç), (d) ve (f) bentlerinde belirtilen mallardan hal rüsumu alınmaz. Bakanlar Kurulu, Bakanlığın teklifi üzerine hal rüsumu oranlarını, değişen piyasa şartlarına göre, genel olarak veya mal bazında uygulanmak üzere tamamen kaldırmaya ya da azaltmaya veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.

(2) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen malların sınai üretimde kullanılmayan, (b) bendinde belirtilen malların ise ihraç edilmeyen kısmından birinci fıkraya göre hal rüsumu alınır.

(3) Gıda güvenliği ve kalitesi analizleri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yetkilendirilmiş kamu laboratuvarlarında veya özel laboratuvarlarda yapıldığı belgelenen mallar üzerinden alınacak hal rüsumu, yarısı oranında alınır.

(4) Hal rüsumu, Bakanlıkça uygun görülecek bir banka nezdinde malın üretildiği yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi adına açılacak hesaba beş iş günü içinde yatırılır. Bu hesapta toplanan tutarın yarısı, malın tüketime sunulduğu yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi adına açılacak hesaba aylık olarak izleyen ayın beşinci gününe kadar aktarılır.

(5) Malın üretildiği veya tüketildiği yerde toptancı hali bulunmaması veya birden fazla toptancı halinin bulunması durumunda hal rüsumu, Bakanlıkça belirlenecek toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi adına açılacak hesaba yatırılır veya aktarılır.

(6) Dördüncü fıkra uyarınca belediye toptancı halinin bağlı olduğu belediye hesabında biriken tutarlar, ilgili belediyeye gelir olarak kaydedilir ve bu şekilde gelir olarak kaydedilen tutarların en az yüzde onu toptancı halinin temizlik, güvenlik, aydınlatma, bakım ve onarım ihtiyaçlarının karşılanması ve kapasitesinin artırılması, ihtiyaç duyulan bilgi işlem sisteminin kurulması ve lüzumlu diğer teknik donanımın sağlanması, soğuk hava deposu, laboratuvar, tasnif ve ambalajlama ile diğer ortak tesislerin kurulması ve işletilmesi için harcanmak üzere, izleyen yıl belediye bütçesine ödenek olarak konulur.

(7) Dördüncü fıkra uyarınca özel toptancı halinin işletmecisi hesabında biriken tutarların yarısı aylık olarak izleyen ayın beşinci gününe kadar ilgili belediyeye ödenir.

(8) Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak;

a) Toptancı haline bildirilmeden toptancı hali dışında toptan alınıp satılan,

b) Sınaî üretimde kullanılmak veya ihraç edilmek üzere satın alınıp bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak iç piyasada satışa sunulan,

c) Toptancı halinden satın alınmadan veya toptancı haline bildirilmeden perakende satılan,

ç) Miktarına, değerine veya üretim şekline ilişkin gerçeğe aykırı beyanda bulunulan,

mallar üzerinden hal rüsumu, tespit yapıldığı yerdeki toptancı halinde bir önceki gün o mallar için oluşan fiyatların en yükseği esas alınarak belirlenen toptan satış bedelinin yüzde yirmibeşi oranında cezalı olarak alınır. Hal rüsumunun cezalı olarak alınmasına belediye encümenince karar verilir. Cezalı hal rüsumu tahsil edilen mallar için önceden ödenen hal rüsumu varsa cezalı tahsil edilecek hal rüsumundan mahsup edilir.

(9) Cezalı hal rüsumundan, malları taşıyan nakliyeciler ya da depolayanlar mal sahibiyle birlikte müteselsilen sorumludur.

(10) Cezalı tahsil edilen hal rüsumları belediyece ayrı bir hesapta tutulur. Her ayın sonunda bu hesapta toplanan tutarın yarısı belediyeye gelir olarak kaydedilir, yarısı ise tespit ve/veya yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ikramiye olarak ödenir. Ancak, kamu görevlisine ödenen ikramiyenin tutarı olay başına (2000) ve yılda (90.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak tutarı geçemez. İkramiyenin dağıtımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(11) Bu madde hükümleri çerçevesinde zamanında aktarılmayan paylar ile bu paylara 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca tahakkuk ettirilecek günlük gecikme zamları, ilgili belediyenin talebi üzerine İller Bankası Genel Müdürlüğü tarafından yükümlü belediyenin genel bütçe vergi geliri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır.

Toptancı hallerinin yönetimi

MADDE 9- (1) Belediye toptancı halleri, belediye teşkilatı bünyesinde norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak kurulan toptancı hal yönetim birimi tarafından yönetilir. Hal yönetim birimi, hal yöneticisi ile mevcut zabıta personeli arasından görevlendirilen hal zabıtası ve diğer personelden oluşur.

(2) Belediyeler, hal yönetim birimine bağlı olarak münhasıran toptancı hali ve bu çerçevedeki denetim hizmetlerinin yerine getirilmesinde istihdam edilmek üzere, halin büyüklüğüne ve işlem hacmine göre yeterli sayı ve nitelikte toptancı hali zabıtası görevlendirmek zorundadır.

(3) Belediyeler, kurdukları toptancı hallerinin işletilmesini belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle devredebilir. Devir işlemlerinin tabi olacağı hükümler, devredilecek işletmelerde aranılacak şartlar ile devir işlemlerine ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca birlikte belirlenir.

(4) Özel toptancı halleri, işletmecileri tarafından yönetilir. Özel toptancı halinde, hal yöneticisi ve diğer personel işletmecisi tarafından istihdam olunur ve bu hallerde ilgili belediyece mevcut zabıta personeli arasından yeterli sayıda hal zabıtası görevlendirilir.

(5) Toptancı hallerinde, hal zabıtasına yardımcı olmak üzere 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümlerine göre özel güvenlik hizmeti sağlanabilir.

(6) Hal yöneticisinin; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerindeki şartları taşıması ve büyükşehir belediyesi bulunan illerde en az lisans, büyükşehir belediyesi bulunmayan illerde en az ön lisans ve diğer yerleşim yerlerinde ise en az lise mezunu olması zorunludur.

(7) Toptancı hallerinin işleyiş, yönetim ve denetimine, işlem görecekt malların belirlenmesine, alım satım işlemlerinin nasıl yapılacağına, bildirim ve hal rüsumu ödeme yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine, hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimlere ve bunların görev ve yetkilerine, hal yöneticisinin diğer niteliklerine, hal zabıtasının sayısına ve bunlar ile özel güvenlik görevlilerinin çalışma yöntemine, hallerde tutulacak defter, belge ve kayıtlara ve bu konularla ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar, ilgili bakanlıklar ile Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Hal hakem heyeti ve Toptancı Hal Konseyi

MADDE 10- (1) Üreticiler ile meslek mensupları arasında veya meslek mensuplarının kendi aralarında bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il merkezlerinde bir hal hakem heyeti oluşturulur. Bakanlıkça gerekli görülen ilçe merkezlerinde de hal hakem heyeti oluşturulabilir.

(2) Sekreteryaya hizmetleri sanayi ve ticaret il müdürlüğü tarafından yürütülecek hal hakem heyeti; sanayi ve ticaret il müdürlüğünce görevlendirilecek bir üye, tarım il müdürlüğünce görevlendirilecek bir üye, belediye tarafından konunun uzmanı belediye personeli arasından görevlendirilecek bir üye; ziraat odasınınca, ticaret ve sanayi odasınınca, ticaret ve sanayi odasının ayrı olarak kurulduğu yerlerde ticaret odasınınca ve esnaf ve sanatkarlar odaları birliğince, ilçe merkezlerinde esnaf ve sanatkarlar odasınınca kendi üyeleri arasından görevlendirilecek birer üye; baro tarafından, mensupları arasından görevlendireceği bir avukat üye; en fazla üyeye sahip tüketici örgütü ile komisyoncu ve tüccarların oluşturduğu dernekçe seçilecek birer temsilcinin katılımı ve o yerin mülkî amirinin onayı ile oluşur. Hal hakem heyeti başkanlığı görevi üye tamsayısının salt çoğunluğuyla seçilen üye tarafından yürütülür.

(3) Bakanlık taşra teşkilatının bulunmadığı yerlerde, hal hakem heyetinin sekreteryaya hizmetleri o yerin mülkî amiri tarafından görevlendirilecek bir kamu görevlisi tarafından yürütülür. Tüketici örgütü bulunmayan yerlerde tüketiciler, tüketim kooperatifleri tarafından temsil edilir. Hal hakem heyetinin, o yerde ilgili kuruluşun bulunmamasından kaynaklanan noksan üyelikleri, belediye meclisince resen doldurulur.

(4) Hal hakem heyetlerinde, heyetin çalışmalarına ve kararlarına esas olacak dosyaları hazırlamak ve uyuşmazlığa ilişkin raporu sunmak üzere en az bir raportör görevlendirilir.

(5) Değeri ellibin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda, hal hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu uyuşmazlıklarda heyetin vereceği kararlar ilam hükmündedir. Bu kararlar 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir. Taraflar, bu kararlara karşı onbeş gün içinde hal hakem heyetinin bulunduğu yerde ticarî davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine itiraz edebilir. İtiraz, hal hakem heyeti kararının icrasını durdurmaz. Ancak, talep edilmesi şartıyla hâkim, hal hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilir. Hal hakem heyeti kararlarına yapılan itiraz üzerine asliye ticaret mahkemesinin vereceği karar kesindir.

(6) Değeri ellibin Türk Lirası ve üstündeki uyuşmazlıklarda hal hakem heyetinin vereceği kararlar, asliye ticaret mahkemesinde delil olarak ileri sürülebilir. Bu maddede yer alan parasal sınırlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında arttırılır. Arttırılan parasal sınırlar, her yıl Aralık ayı içinde Bakanlıkça Resmi Gazetede ilan edilir.

(7) 14 üncü madde dışındaki tüm uyuşmazlıklar, hal hakem heyetinin görev ve yetkileri kapsamındadır. Toptancı hali yönetimi veya personelinin uygulamalarından veyahut toptancı hallerinin ve pazar yerlerinin yönetim ve işleyişinden kaynaklanan uyuşmazlıklar da bu kapsama dâhildir.

(8) Hal hakem heyeti, uyuşmazlığa ilişkin konularla sınırlı olmak kaydıyla, ilgili kişi veya kuruluşlardan yazıyla bilgi ve belge isteyebilir. Bu istekler gecikmeksizin yerine getirilir.

(9) Hal hakem heyeti, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği durumunda başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Çekimsiz oy kullanılamaz.

(10) Hal hakem heyeti üyeleri, başkanlık seçimi hariç münhasıran kendileri, eşleri, ikinci derece dâhil kan veya kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü toplantılara katılamaz.

(11) Hal hakem heyeti üyeleri ile raportörlere, katıldıkları her toplantı için (1.500) gösterge rakamının memur aylık katsayı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarı geçmemek üzere Bakanlıkça belirlenen

miktarlarda huzur hakkı ödenir. Ancak, huzur hakkı ödenecek toplantı sayısı bir ayda ikiden fazla olamaz.

(12) Hal hakem heyeti üyeleri ile raportörlerinin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerindeki şartları taşıması zorunludur.

(13) Malların ticaretinin bu Kanunun amacına uygun olarak yapılmasının sağlanması hususunda karşılıklı bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak, sorunları incelemek ve önlemleri tespit etmek, uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğini sağlamak üzere Toptancı Hal Konseyi oluşturulmuştur. Konsey, Bakanlık Müsteşarının başkanlığında, Bakanlık ile İçişleri, Maliye, Tarım ve Köyüşleri bakanlıklarının ve Dış Ticaret ile Gümrük müsteşarlıklarının en az genel müdür seviyesindeki idarecileri ile Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı, Türk Akreditasyon Kurumu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Türkiye Belediyeler Birliği, komisyoncu ve/veya tüccar derneklerinin mensup olduğu en fazla üyeye sahip federasyon ve tüketici derneklerinin mensup olduğu en fazla üyeye sahip federasyonun yetkili temsilcilerinden oluşur.

(14) Konsey, yılda en az bir defa toplanır. Toplantıda alınan kararlar tavsiye niteliğindedir ve öncelikle ele alınmak üzere ilgili mercilere iletilir. Konsey, gündemdeki konularla ilgili olmak üzere, diğer kurum temsilcilerini veya uzman kişileri toplantılara katılmak ve görüş bildirmek üzere davet edebilir. Konseyin sekreteryaya hizmetleri, Bakanlığın ilgili birimi tarafından yerine getirilir.

(15) Hal hakem heyetinin kuruluşu, görev ve yetkileri, üyelerinin belirlenmesi ve bunların diğer nitelikleri, görev süresi ile üyeliğin sona ermesi, kararları ve bu kararlara karşı yapılacak itirazların şekil ve süresi, Konseyin oluşumu, üyelerinin sayı ve nitelikleri, çalışmaları ile hal hakem heyeti ve Konseye ilişkin diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Toptancı hallerindeki işyerleri ile pazar yerlerindeki satış yerlerinin işletilmesi

MADDE 11- (1) Belediye toptancı hallerindeki işyerleri kiralama yoluyla işletilir. İşyerlerinin kiralama, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılır. Kira süresi en fazla on yıldır. Kira süresi sona erenler açılacak kiralama ihalelerine tekrar katılabilir. Bir yıldan uzun süreli kira sözleşmelerinde ikinci ve izleyen yıllar kira bedelleri, Üretici Fiyatları Endeksi oranında artırılır.

(2) Gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan toptancı hallerindeki işyerleri, kiralama yoluyla işletilir ve bunlara ilişkin işlemler yetkili kişi veya organlarınca yürütülür.

(3) Pazar yerlerindeki satış yerleri tahsis yoluyla işletilir. Tahsis, satış yeri bulunmayanlara öncelik verilmek suretiyle belediye encümeni tarafından yapılır ve belediye meclisince her yıl belirlenecek tarifeye göre ücret tahsil edilir.

(4) Toptancı hallerinde bulunan toplam işyeri sayısının en az yüzde onu üretici örgütü yeri olarak ayrılır. Üretici örgütlerince, ayrılan işyerlerine yeteri kadar talep bulunmaması veya boşalan işyerlerinin doldurulmaması hâlinde diğer talep sahiplerine kiralama yapılabilir.

(5) Başka bir alana taşınma hâlinde, toptancı hallerinde kiralama işlemi ile pazar yerlerinde tahsis işlemi, mevcut hak sahiplerine öncelik verilmek suretiyle yapılır.

(6) Belediye toptancı hallerindeki kiracılar ve pazar yerlerindeki tahsis sahiplerinden;

a) Kira bedeli veya tahsis ücretini belediyenin yazılı uyarısına rağmen ödemeyenler ile teminatını süresinde vermeyenlerin veya eksilen teminatını süresinde tamamlamayanların,

b) Pazar yerlerindeki satış yerinde, toptancı halinden satın alınmayan veya toptancı haline bildirilmeyen malları bir takvim yılı içinde beş defa satanların,

c) Hukuken geçerli bir mazereti bulunmaksızın; toptancı halindeki işyerini aralıksız onbeş gün veya bir takvim yılında altmış gün kapatanlar ile pazar yerlerindeki satış yerini üst üste üç kez veya bir takvim yılında sekiz kez kullanmayanların,

ç) Hal içinde 5 inci maddenin onikinci fıkrasına aykırı olarak kendi aralarında mal alan, satan veya devredenlerin,

d) Serbest rekabeti engellemek amacıyla kendi aralarında veya üreticilerle ticari anlaşmalar yapanların, uyumlu eylemde bulunanların veya hakim durumlarını kötüye kullananların,

e) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen eylemleri gerçekleştirenlerin,

f) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (h) ve (ı) bentlerinde belirtilen yasakları bir takvim yılında üç kez ihlal edenlerin,

g) Üreticilerin alacağını, bir takvim yılı içinde üç kez süresinde ödemeyenlerin,

ğ) Halde yaptığı satışlarda, bir takvim yılında iki kez fatura düzenlemeyenlerin veya noksan fatura düzenleyenlerin,

h) Semt veya üretici pazarlarında kendi ürettiği malların dışında veya belirlenen miktarın üzerinde bir takvim yılında üç kez satış yapan üreticilerin,

ı) Kiraladıkları işyerlerini başkasına devredenlerin veya herhangi bir şekilde kullandıranların,

i) Tahsis edilen satış yerlerini başkasına devredenlerin veya herhangi bir şekilde kullandıranların,

j) Belediyenin yazılı uyarısına rağmen kira sözleşmesine aykırılığı yirmi gün içinde gidermeyenlerin,

k) Doğrudan veya dolaylı olarak aynı toptancı halinde birden fazla işyeri kiraladığı ya da aynı pazar yerinde ikiden fazla satış yeri tahsis edildiği anlaşılana,

kira sözleşmelerinin feshine veya tahsislerinin iptaline belediye encümenince karar verilir.

(7) Kira sözleşmeleri hükümlerinin yerine getirilmesini imkânsız kılan önemli sebeplerin ortaya çıkması hâlinde, taraflardan her biri, diğerine tazminat vermek ve kanunî sürelerle uymak şartıyla, kira süresi sona ermeden önce feshi bildirebilir.

(8) Kira sözleşmesinin feshine veya tahsisin iptaline ilişkin kararın kendilerine tebliğinden itibaren, belediye toptancı halindeki kiracılar işyerlerini otuz gün içinde, pazar yerlerindeki tahsis sahipleri ise satış yerlerini yedi gün içinde tahliye etmeye mecburdur. Bu süre sonunda tahliye edilmeyen yerler, belediye zabıtası tarafından tahliye ettirilir.

(9) Kira sözleşmesi feshedilenlere veya tahsisi iptal edilenlere, sözleşmenin feshine ya da tahsisin iptaline ilişkin belediye encümeni kararını takip eden bir yıl içinde doğrudan veya dolaylı olarak yeniden kiralama veya tahsis yapılamaz.

(10) Özel toptancı halinde işyeri kiralayanların kira sözleşmeleri, altıncı fıkranın (b), (h) ve (i) bentleri hariç anılan fıkrada belirtilen hallerde feshedilir. Kira sözleşmesi feshedilenlere, sözleşmenin feshine ilişkin yetkili kişi veya organlarca verilen kararı takip eden bir yıl içinde doğrudan veya dolaylı olarak yeniden işyeri kiralanamaz.

Teminat

MADDE 12- (1) Ticarî güvenin sağlanması ve tarafların haklarının korunması amacıyla, toptancı hallerindeki kiracılardan belediye meclisince belirlenen miktarda nakit, banka teminat mektubu, hazine

bonosu, Devlet tahvili, hisse senedi, gayrimenkul rehni, sigorta teminatı ve nakde çevrilebilir diğer kıymetler teminat olarak alınır.

(2) Teslim alınan malların cinslerine, doğal özelliklerine, standartlarına ve hijyenik şartlara göre özenle korunmaması veya toptancı halinden satın alınan malların bozuk ya da sıhî olmaması nedeniyle meydana gelen zararlar ile süresi içinde üreticiye ödenmeyen mal bedelleri, ilgililerin talebi üzerine hal hakem heyeti veya mahkeme kararıyla verilen teminattan kesilerek ödenir. Teminattan karşılanamayan kısım genel hükümlere göre tahsil olunur.

(3) Teminatlar amacı dışında kullanılamaz ve haczedilemez.

(4) Kira sözleşmesi feshedilenlere, yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüğün bulunmadığı tespit edildikten sonra teminatları iade edilir.

(5) Bu madde kapsamında alınacak teminatlara, bunların muhafazası, nakde çevrilmesi ve tamamlattırılmasına, zarar görene ödenmesine, toplam teminat tutarı içinde gayrimenkul rehni oranına, teminatın iadesine ve teminatlarla ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Yasaklar

MADDE 13 - (1) Malların toptan veya perakende ticaretinde;

a) Piyasada darlık yaratmak, fiyatların yükselmesine sebebiyet vermek veya fiyatların düşmesine engel olmak için malların belirli ellerde toplanması, satışından kaçınılması, stoklanması, yok edilmesi, bu amaçla propaganda yapılması veya benzeri davranışlarda bulunulması,

b) Malların, gıda güvenliğine, kalite ve standardına, teknik ve hijyenik şartlara aykırı olarak satışa sunulması,

c) Malın kalitesine, standardına veya gıda güvenliğine ilişkin belgelerde ya da künyesinde bilerek değişiklik yapılması, tahrif veya taklit edilmesi ya da üçüncü şahısları yanıltıcı ifadelere yer verilmesi,

ç) Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak üretici, üretici örgütleri veya tüccarların aracılık faaliyetinde bulunması,

d) Malın miktarının, satış değerinin, komisyon oranı veya ücretinin ya da kanunî kesintilerin üreticiye gerçeğe uygun olmayarak intikal ettirilmesi,

e) Halde, toptan satış miktarının altında mal satılması,

f) Halde oluşan mal atıklarının ayıklanarak hal içinde ya da dışında toptan veya perakende satılması,

g) Kiralanan yerlerde izin alınmaksızın değişiklik yapılması veya bu yerlere ilaveler yapılması,

ğ) Kendisine kiralanan işyeri veya tahsis edilmiş satış yeri bulunmaksızın toptancı halinde veya pazar yerinde toptan ya da perakende satış yapılması,

h) Aynı kap veya ambalaj içine değişik kalitede ve/veya üzerinde yazılı olan miktardan az mal konulması,

ı) Ölçü ve tartı aletlerinin hileli bir şekilde kullanılması ya da hileli olarak karışık veya standartlara aykırı mal satılması,

i) Kiralanan ya da tahsis edilen yerler dışında veya geçiş yollarında mal teşhir edilmesi veya satılması ya da buralarda mal veya boş kap bulundurulması,

j) Toptancı halinde veya pazar yerlerinde, çevreyi rahatsız edecek şekilde satış yapılması, alıcı veya tüketicie karşı sözlü veya fiilî kötü muamelede bulunulması,

k) Toptancı halinde veya pazar yerlerinde, atık malzemelerin belirlenen şekilde veya alanlarda toplanmaması ya da satış yeri veya işyerinin temiz tutulmaması,

l) Malların etiketlenmesine, pazar yerine mal getirilmesine, bu yerlerde araç bulundurulmasına, satış yeri numarasını gösterir levhaya, tahsis sahiplerince kullanılacak kimlik kartlarına ve bunlarca giyilecek kıyafetlere ilişkin olarak bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklerdeki usul ve esaslara aykırı hareket edilmesi,

yasaktır.

Cezalar

MADDE 14- (1) Diğer Kanunlara göre daha ağır bir ceza gerektirmediği takdirde;

a) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (e) ve (l) bendine aykırı hareket edenler hakkında yüz Türk Lirası,

b) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (ğ), (i), (j) ve (k) bentlerine aykırı hareket edenler hakkında beşyüz Türk Lirası,

c) 5 inci maddenin ikinci, altıncı, yedinci, sekizinci ve onikinci fıkralarına, 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (ç), (g), (h) ve (ı) bentlerine, 15 inci maddenin ikinci fıkrasına ve 17 nci maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket edenler hakkında ikibin Türk Lirası,

ç) Toptancı halinden satın alınmayan veya toptancı haline bildirilmeyen malları taşıyanlara veya bunları depolayanlara, 5 inci maddenin dokuzuncu fıkrası uyarınca Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara aykırı olarak ticari muamelede bulunanlara, 5 inci maddenin onbeşinci fıkrası uyarınca Bakanlıkça belirlenen asgarî şartları ve bilgileri sözleşmelerde bulundurmayanlara, 6 ncı maddenin beşinci fıkrası hükmü çerçevesinde mecburi uygulamaya konulan standartlara uymayanlara, 17 nci maddenin ikinci fıkrasına göre Bakanlık denetim elemanlarınca istenecek bilgi, belge ve defterler ile bunların örneklerini vermeyenlere veya bunları noksan ya da gerçeğe aykırı olarak verenlere, yazılı veya sözlü bilgi taleplerini karşılamayanlara ikibin Türk Lirası,

d) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (d) ve (f) bentlerine aykırı hareket edenler hakkında üçbin Türk Lirası,

e) 5 inci maddenin üçüncü ve onüçüncü fıkraları ile 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendine aykırı hareket edenler hakkında beşbin Türk Lirası,

f) 6 ncı maddenin ikinci fıkrasına ve 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendine aykırı hareket edenler ile gerçeğe aykırı analiz raporu düzenleyenler veya bu raporun düzenlenmesini sağlayanlar hakkında onbin Türk Lirası,

idarî para cezası uygulanır.

(2) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (h), (i), (j) ve (k) bentlerine aykırı hareketten dolayı bu maddede öngörülen idarî para cezaları pazar yerlerindeki tahsis sahipleri için onda biri oranında uygulanır.

(3) Bu maddede öngörülen idarî para cezalarının verilmesini gerektiren fiillerin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, idarî para cezaları her tekrar için iki katı olarak uygulanır. Bakanlık ve belediyeler bu maddede öngörülen idarî para cezalarını uygulamaya yetkilidir. İdarî para cezası uygulama yetkisi Bakanlıkta ilgili genel müdürlük, belediyelerde ise belediye encümenince kullanılır.

(4) Bu maddede öngörülen idarî para cezalarının uygulanması, bu Kanunda öngörülen diğer müeyyidelerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

(5) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (i), (j), (k) ve (l) bentlerine bir takvim yılı içinde iki kez aykırı hareket eden toptancı halindeki kiracılar veya pazar yerlerindeki tahsis sahipleri, belediye encümeni kararıyla bir aya kadar faaliyetten men edilir.

(6) Bu Kanun hükümlerine aykırı hareket eden veya bu Kanunda belirtilen görevlerini Bakanlığın yazılı uyarısına rağmen yerine getirmeyen toptancı hallerine, halin bulunduğu yerin mülkî amiri tarafından ellibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Eylemin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, toptancı halinin faaliyetleri, halin bulunduğu yerin mülkî amiri tarafından aykırılık giderilene kadar durdurulur.

(7) 5 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına bir takvim yılında üç kez aykırı hareket eden üretici örgütlerinin üretici örgütü belgesi Bakanlıkça iptal edilir. Üretici örgütü belgesi iptal edilenlere, belgenin iptaline ilişkin Bakanlık kararını takip eden bir yıl içinde yeniden üretici örgütü belgesi verilmez.

(8) Bu Kanunun uygulanmasında hal işletmecileri ile bunlarca istihdam olunan personel, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludur. Bunlar, suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve toptancı haline ait para ve mallar ile her türlü evrak, tutanak, rapor, defter ve diğer belgeler üzerinde işledikleri suçlardan dolayı, kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

Bakanlığın görev ve yetkileri

MADDE 15- (1) Bakanlık;

a) Hal Kayıt Sistemini kurmaya, işletmeye, bu sistemin kuruluş ve işletilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve gerekli görülmesi hâlinde bu sistemin diğer kurumlar nezdinde tutulan kayıt sistemleriyle bağlanmasına yönelik çalışmalar yapmaya,

b) İstatistiksel bilgileri değerlendirmeye ve yayımlamaya,

c) Sektörün gelişmesine ve elektronik ticaretin yaygınlaşmasına yönelik çalışmalar yapmaya,

ç) Mevzuatın uygulanması ve uygulamada birliğin sağlanması amacıyla eğitim programları hazırlamaya ve uygulamaya, toplantı ve kongreler düzenlemeye,

d) Üretici ve tüketicinin korunması ve sağlıklı bir rekabet ortamının oluşturulması için gerekli önlemleri almaya, bu çerçevede ihraç ve ithal edilen mallara ilişkin olarak ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde hareket etmeye,

e) Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak her türlü tedbiri almaya, talimat vermeye, denetimi yapmaya, tebliğ ve yönetmelikler çıkarmaya,

f) Bu Kanun kapsamında öngörülen diğer iş ve işlemleri yerine getirmeye,

görevli ve yetkilidir.

(2) Belediyeler ile gerçek veya tüzel kişiler, Bakanlıkça alınan önlemlere ve verilen talimatlara uymak zorundadır.

(3) Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen hususlara ilişkin giderler ile hal hakem heyetleri ve Toptancı Hal Konseyinin kuruluşuna ve çalışmalarına, hal hakem heyetleri üyelerine ve raporörlere yapılacak huzur hakkı ödemelerine ilişkin giderler Bakanlık bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

Malların analizi, kaydı, izlenmesi ve duyurulması

MADDE 16- (1) Toptancı halleri, halde işlem gören malların gıda güvenliği analizini Bakanlık ile Tarım ve Köyşleri Bakanlığınca birlikte belirlenecek usul ve esaslara göre Tarım ve Köyşleri Bakanlığınca yetkilendirilmiş kamu laboratuvarlarında veya özel laboratuvarlarda yaptırmakla görevli ve yükümlüdür.

(2) Analiz sonucunda gıda güvenliği ve kalitesi şartlarına uymadığı tespit edilen mallar hakkında 27/5/2004 tarihli ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem tesis edilmek üzere ilgili mercilere bildirilir.

(3) Toptancı halleri, halde veya hale bildirilerek işlem gören malların cinsine, miktarına, fiyatına, alıcı ve satıcısına ilişkin bilgiler ile Bakanlıkça gerekli görülecek diğer hususları elektronik ortamda tutmak, bunlardan 6 ncı maddenin dördüncü fıkrasında belirtilenleri kamuoyuna duyurmak, Hal Kayıt Sistemi için gerekli olan verileri sağlamak ve bunları sisteme aktarmak, hale giren ve çıkan malları kontrol altına almak ve denetlemekle görevli ve yükümlüdür. Bu görev ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi için ihtiyaç duyulan bilgi işlem sisteminin kurulmasından ve lüzumlu diğer teknik donanımın sağlanmasından özel toptancı hali işletmecileri ile belediyeler sorumludur.

(4) Üçüncü fıkra uyarınca elektronik ortamda tutulan bilgilerin izlenmesi ve duyurulması, meslek mensuplarının kayıt altına alınması ve bunlara yönelik veri tabanının oluşturulması ve toptancı halleri arasında ortak bilgi paylaşımının ve iletişimin sağlanması amacıyla, Bakanlık bünyesinde elektronik ortamda merkezi Hal Kayıt Sistemi kurulur. Gerekli görülmesi halinde bu sistem, diğer kurumlar nezdinde tutulan kayıt sistemleriyle çevrimiçi olarak birbirine bağlanır.

Denetim

MADDE 17- (1) Bakanlık, denetim elemanları aracılığıyla toptancı halleri, pazar yerleri, hal hakem heyetleri, üretici örgütleri, meslek mensupları ile diğer gerçek veya tüzel kişiler nezdinde bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak her türlü araştırma, inceleme ve denetim yapmaya yetkilidir.

(2) Bakanlıkça görevlendirilen denetim elemanları, bu Kanun kapsamına giren hususlarda ilgili kamu kurum ve kuruluşları dâhil birinci fıkrada belirtilen kişilerden her türlü bilgi, belge ve defterleri istemeye, bunları incelemeye ve örneklerini almaya, işlem ve hesapları denetlemeye, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya ve gerek duyulduğunda kolluk kuvvetleri ile belediye zabıtasından yardım talebinde bulunmaya yetkili olup, ilgililer istenilen bilgi, belge ve defterler ile bunların örneklerini noksansız ve gerçeğe uygun olarak vermek, yazılı ve sözlü bilgi taleplerini karşılamak ve her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdür.

(3) Birinci fıkrada belirtilenler denetim sonucunda Bakanlıkça verilecek talimatlara uymak zorundadır.

(4) Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, bu Kanun kapsamında malların kalitesine, standardına ve gıda güvenliğine ilişkin gerekli denetimleri yapmakla görevli ve yetkilidir. Sağlık Bakanlığının, genel sağlığın korunması ve hijyen ile ilgili olarak diğer mevzuattan kaynaklanan görev ve yetkileri saklıdır.

(5) Belediyeler, yetki alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla bu Kanun ve ilgili yönetmelik hükümleri ile Bakanlık düzenlemeleri çerçevesinde gerekli denetim ve uygulamaları yapmakla görevli ve yetkilidir. Denetim yapmakla görevli, yetkili belediye personelinin talebi üzerine, kolluk kuvvetlerince gerekli yardım sağlanır.

(6) İl ve ilçe merkezlerinin giriş ve çıkışları ile şehirlerarası yollarda kontrol ve denetim noktası kurulması Bakanlık ile İçişleri Bakanlığının müşterek iznine bağlıdır. Kontrol ve denetim noktalarının kuruluş ve işleyişine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ile meslek kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca birlikte belirlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 18 - (1) 1/12/2004 tarihli ve 5262 sayılı Organik Tarım Kanununun 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası, 12/9/1960 tarihli ve 80 sayılı 1580 Sayılı Belediye Kanununun 15 inci Maddesinin 58

inci Bendine Tevfikan Belediyelerce Kurulan Toptancı Hallerinin Sureti İdaresi Hakkında Kanun ile 24/6/1995 tarihli ve 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş olan toptancı hallerinden;

a) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde 16 ncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen görev ve yükümlülüklerini yerine getirmek için ihtiyaç duyulan bilgi işlem sistemini kurmayan ve lüzumlu diğer teknik donanımı sağlamayanlara,

b) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içinde 3 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen müzayede, depolama, tasnifleme ve ambalajlama tesisleri ile halin büyüklüğüne ve işlem hacmine göre yönetmelikle belirlenen laboratuvar ve soğuk hava deposu gibi diğer asgarî koşulları oluşturmayanlara,

halin bulunduğu yerin mülkî amiri tarafından yüzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(2) Birinci fıkra uyarınca idarî para cezası verilen toptancı hallerinden;

a) İdarî para cezasının verilmesine ilişkin kararı takip eden bir yıl içinde birinci fıkranın (a) bendindeki hükmün gereğini yerine getirmeyenlerin,

b) İdarî para cezasının verilmesine ilişkin kararı takip eden iki yıl içinde birinci fıkranın (b) bendindeki hükmün gereğini yerine getirmeyenlerin,

faaliyetleri, aykırılık giderilene kadar halin bulunduğu yerin mülkî amiri tarafından durdurulur.

(3) Toptancı halleri, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca birlikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde 3 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen müzayede, depolama, tasnifleme ve ambalajlama tesisleri ile laboratuvarlar ve soğuk hava depolarını ortak olarak kurmak ve işletmek üzere 26/5/2005 tarihli ve 5355 sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanunu hükümlerine göre birlik kurabilir.

(4) Toptancı hallerinde tahsisli işyerleri, mevcut tahsis sahiplerine Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hiçbir işleme gerek kalmaksızın on yıl süreyle kiralanmış sayılır.

(5) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, toptancı hallerde boşalan işyerleri 11 inci maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen orana ulaşılan kadar üretici örgütlerine öncelik verilmek suretiyle kiralanır.

(6) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, semt pazarlarında boşalan satış yerleri 7 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana ulaşılan kadar üreticilere öncelik verilmek suretiyle tahsis edilir.

(7) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler ile diğer düzenlemeler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde yürürlüğe konulur. Anılan düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Yürürlük

MADDE 19- (1) Bu Kanunun;

- a) 15 inci maddesi yayımı tarihinde,
b) Diğer maddeleri yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde, 2008 yılı sebze üretim miktarı yaklaşık 27.2 milyon ton, meyve üretim miktarı ise yaklaşık 15.6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Üretilen sebze ve meyvenin yaklaşık yüzde beşi ihraç edilmektedir. Bu anlamda, üretilen sebze ve meyvenin yüzde doksanbeşi Ülke içinde kalmakta, bu miktarın yaklaşık yüzde yirmibeşi ise tüketim merkezlerine ulaşmadan pazarlama sürecinde zayi olmaktadır. İç pazara sürülen sebze ve meyvenin yaklaşık yüzde otuzu toptancı hallerinde işlem görmekte, kalan kısmı ise hiçbir kayda girmeksizin pazarlanmaktadır.

Günümüzde ekonomik politikalarla güdülen amacın enflasyonu makul seviyelere çekerek sağlıklı büyümenin temellerini güçlendirmek olduğu bilinmektedir. Enflasyon üzerine yapılan açıklamalar değerlendirildiğinde, işlenmemiş gıda fiyatlarındaki yüksek oranlı artışın enflasyon üzerinde büyük bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Ülke ekonomisine olan genel etkisi, ihracata olan etkisi ve enflasyon üzerindeki etkisi bir arada değerlendirildiğinde, sebze ve meyve piyasasının; sebze ve meyve üreticilerini, üretici birlikleri ve kooperatiflerini, sebze ve meyve ticareti ile iştigal eden komisyoncuları, tüccarları, perakendecileri, dışsatımcı ve dışalımçıları, yerel ve merkezi kamu örgütünü, nakliyecileri, ambar ve soğuk hava deposu sahipleri ile tüketicileri çok yakından ilgilendirdiği görülmektedir.

Ülkemizde sebze ve meyvelerin toptan ticareti 24/6/1995 tarihli ve 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile bu Kanun Hükmünde Kararnameye istinaden çıkarılan ikincil mevzuatta yer alan hükümler çerçevesinde yapılmaktadır. Toptancı halleri de anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde kurulmakta ve işletilmektedir.

Anılan Kanun Hükmünde Kararname ve değişiklikleri ile; sebze ve meyve ticaretinin kalite, standart ve sağlık kurallarına uygun olarak serbest rekabet sistemi içerisinde yapılması, üretici ve tüketiciler ile sebze ve meyve ticaretini meslek edinenlerin çıkarlarının dengeli ve eşit şekilde korunması ve toptancı hallerinin modern ve çağdaş bir altyapı sistemine kavuşturulması amaçlanmış ancak, aradan geçen yaklaşık on dört yıllık süre boyunca bahsi geçen bu amaçlara ulaşılamamıştır.

Sebze ve meyve ticaretinde halen;

-Malların haller üzerinden pazarlanma zorunluluğunun serbest rekabeti olumsuz yönde etkilemesi,

-Rüsum ve komisyon oranlarının ticareti zorlaştıracak ve kayıt dışılığı arttıracak düzeyde bulunması,

-Sebze ve meyvelerin fiyat ve miktarlarına ilişkin bilgilere ulaşılamaması,

-Müzayede, depolama, tasnifleme ve ambalajlama tesisleri ile laboratuvarları bulunmayan çok sayıda toptancı halinin bulunması,

-Malların gıda güvenliği ve izlenebilirliğinin sağlanmasına imkan veren mekanizmaların bulunmaması,

-Anlaşmazlıkların kolay, hızlı ve düşük maliyetle çözümüne imkan veren etkin bir mekanizmanın oluşturulamaması,

- İç piyasada standart uygulamaların bulunmaması,
- Üreticinin rekabet gücünün zayıf olması,
- Üreticilerin, mallarını pazarlama imkanlarının yetersiz olması

gibi sorunlar yaşanmaktadır.

Yaşanan bu sorunlar, 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve değişikliklerinin sebze ve meyve ticaretini düzenlemekteki yetersizliği, sebze ve meyve ticaret hacminin büyüklüğü, Avrupa B irliği mevzuatına uyumun sağlanması ve toptancı halleri ile pazar yerlerinin yeniden yapılandırılması gerekliliği yeni bir düzenleme yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Tasarıyla; rekabetçi yapının sağlanması, üreticinin, emeğinin karşılığını alabilmesi, tüketicinin, yeterli, kaliteli, güvenilir, sağlıklı ve uygun fiyatlı mal talebinin karşılanabilmesi, maliyetlerin düşürülmesi, gıda güvenliğinin temin edilmesi, kayıt dışılığın önlenmesi, tedarik, dağıtım ve satışta etkinliğin sağlanması, toptancı halleri ile pazar yerlerinin çağdaş bir altyapıya kavuşturulması, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunması, meslek mensuplarının faaliyetlerinin düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda ;

- Toptancı haline bildirimde bulunmak kaydıyla toptancı hali dışında da toptan mal alınıp satılmasına,
- Hal Kayıt Sisteminin kurulmasına,
- Hal içi ve dışı işlem maliyetlerinin azaltılmasına,
- Hal hakem heyetlerinin yeniden yapılandırılarak değeri ellibin Türk Lirasının altındaki uyuşmazlıklarda heyete başvurunun zorunlu olmasına,
- Bakanlar Kurulunun, değişen piyasa şartlarına göre rüsum oranlarını değiştirebilmesine,
- Malların izlenebilirliğine imkan veren ürün künyesi uygulamasının getirilmesine, satıcıların da, ürün künyelerini malların kap veya ambalajlarında bulundurmaya yükümlü olmasına,
- Toptancı hallerindeki işyerleri ile semt pazarlarındaki satış yerlerinin en az yüzde onunun üretici/üretici örgütlerine ayrılmasına,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığının özellikle üretici haklarının korunması amacıyla alım satım işlemlerini düzenleyen sözleşmelerde bulunması gerekli asgari şartları belirleyebilmesine,
- Üretici örgütü kapsamının genişletilmesine ve üretici örgütlerinin rüsum ödemeksizin toptancı hali dışında da toptan olarak vergi mükelleflerine satış yapabilmesine,
- Ziraat odalarının talebiyle, talep tarihini takip eden iki yıl içinde üretici pazarlarının kurulabilmesine,
- Semt pazarlarının modern bir yapıya kavuşturulmasına, bu yerlerde tüketicilere daha düzenli ve hijyenik bir ortamda alışveriş imkanının sunulmasına,
- Hal rüsumunun paylaşımında üretim bölgesi belediyeleri ile tüketim bölgesi belediyeleri arasındaki dengesizliğin hal rüsumunun iki belediye arasında eşit dağıtımıyla giderilmesine,
- Toptancı hali kurma faaliyetlerinin disiplin altına alınmasına,

-Toptancı hali konseyinin oluşturulmasına ve böylelikle Konseye temsilci verecek olan kamu kurumları, üretici ve tüketici örgütleri ile sivil toplum ve meslek kuruluşları arasında uygulamaya yönelik işbirliğinin sağlanmasına,

yönelik düzenlemeleri ihtiva etmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Sebze ve meyve ticareti ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların kaliteli, standartlara ve gıda güvenliğine uygun olarak serbest rekabet şartları içerisinde yapılması, malların etkin şekilde tedarik, dağıtım ve satışının sağlanması, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunması, meslek mensuplarının faaliyetlerinin düzenlenmesi, toptancı halleri ile pazar yerlerinin çağdaş bir sisteme kavuşturulması ve işletilmesi Kanunun amacı olarak açıklanmıştır.

Kanunun; sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların alımı, satımı ile devrine ve bu ticaretin genel olarak yapıldığı mahaller olan toptancı halleri ve pazar yerlerinin kuruluş, işleyiş, yönetim ve denetimine ilişkin usul ve esasları ve bakanlıklar, belediyeler ile diğer idarelerin bu konulardaki görev, yetki ve sorumluluklarını kapsadığı maddenin ikinci fıkrası ile belirtilmiştir.

MADDE 2- Maddede tanımlara yer verilmiş ve böylece kavram ve anlam birliği sağlanmıştır.

MADDE 3- Maddede sebze ve meyveler ile diğer malların ticaretinin daha sağlıklı fiziki mekanlarda gıda güvenliği kuralları çerçevesinde yapılmasını sağlamak amacıyla, toptancı hallerinin ihtiyaç olan yerlerde belli standartlara sahip olarak kurulacağı öngörülmüştür.

Ayrıca, toptancı hali kuruluşlarını teşvik etmek amacıyla, kuruculara uygun bedelle arazi elde etme olanağı sunulmuş, söz konusu bu teşvik unsurunun sağlanmasında belediyeler ile üretici örgütleri aynı kapsamda tutulmuş ve özellikle üretici örgütleri tarafından toptancı hali tesis edilmesi özendirilmek istenmiştir.

Öte yandan, hal tesisinin inşa edileceği arazilerde belediyelere kamulaştırma hakkı verilmiş ve yine belediyelere toptancı hali yatırımlarında yap-işlet, yap-işlet-devret, üst hakkı tesisi gibi modelleri kullanma imkânı verilerek bu alanda yeni bir açılım sağlanmış, sağlanan teşviklerin suiistimal edilmemesi amacıyla, devredilen arazilerin geri alınabileceği de hüküm altına alınmıştır.

MADDE 4- Ülkemizde üretilerek alım-satımına konu olan mallar ile ithal edilen malların toptancı hale bildirim usulüyle kayıt altına alınması hedeflenmiştir. Bu şekilde elde edilen veriler, ticarete yönelik daha sağlıklı değerlendirmeler yapılmasında, düzenlemeler oluşturulmasında, üretim planlamalarının yapılmasında, ar-ge çalışmalarında, dış ticaret politikalarının belirlenmesinde ve piyasa aktörlerinin mali takibinde kullanılacaktır.

Bunun yanında, belediye sınırları içerisinde malların toptan alım ve satımının toptancı hallerinde yapılacağı vurgulanmış ancak, toptancı haline bildirilmek kaydıyla toptancı hali dışında da alım satım yapılabileceği belirtilmiştir. Bu şekilde, ticarete serbestliğin getirilmesi, alternatif pazarlama kanallarının oluşturulması, AB mevzuatına uyumun sağlanması, tekelleşmenin giderilerek rekabetin temin edilmesi, maliyetlerin azaltılması, zaman kayıplarının giderilmesi ve haksız kazançlara son verilmesi amaçlanmıştır.

Malların birden fazla toptancı haline girmeye zorlanmasını veya hal rüsumu ödenmiş olan bir maldan tekrar hal rüsumu alınmak istenmesini engellemek ve malların birden fazla hale girmesinden kaynaklanan fiyat artışlarının önüne geçmek amacıyla, gerekli yasal düzenleme yapılmıştır.

Ayrıca, yürürlükteki mevzuatta yer alan, toptancı hallerinde veya üretici örgütlerine satılan zirai ürün bedelleri üzerinden yapılacak vergi tevkifat oranına ilişkin düzenleme aynen korunmuştur. Böylelikle, toptancı hallerine mal girişleri ile üretici örgütlerince yapılan satışlar teşvik edilmek istenmiştir.

Öte yandan, AB ülkelerindeki uygulamalar paralelinde, sebze ve meyvenin yanı sıra piyasada yeterli arz ve talep derinliği bulunduğu belirlenen diğer mallar hakkında da bu Kanun hükümlerinin uygulanması öngörülmüştür.

MADDE 5- 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu ile 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden kaynaklanan üretici birliği tanımı farklılığı, üretici örgütü ifadesi kullanılmak suretiyle giderilmiş, 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununa, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununa göre kurulan üretici birliği, kooperatif ve kooperatif üst kuruluşları Sanayi ve Ticaret Bakanlığından üretici örgütü belgesi almak şartıyla üretici örgütü olarak kabul edilmiştir.

Aynı zamanda maddede, üretici örgütlerince yapılacak satışların toptan olarak vergi mükelleflerine yapılmasına yer verilmiştir. Bu şekilde üretici örgütlerinin müşteri portföyleri genişletilmiş ve bu yapılırken tarımsal alandaki örgütlenme eksikliği dikkate alınarak üreticilerin örgütlenmelerinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

Yine maddede, komisyoncuların görev ve sorumlulukları açıkça düzenlenmiştir. Özellikle fiilen aracılık hizmeti verilmedikçe komisyon ücreti alınamayacağı, mal bedelinin satış tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde ödenmesi gerektiği ve satış bedelinden kanuni kesintiler dışında başka bir kesinti yapılamayacağı ifade edilerek üretici haklarının korunması ve üreticilerin mağduriyetinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, komisyonculara Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde malın mülkiyetine sahip olmak üzere ticari muamelede bulunabilme imkânı tanınmıştır.

Bunun yanında, komisyon oranının tavanı yüzde altı olarak belirlenmiş ve bu şekilde üreticinin pazarlama maliyeti içerisinde yer alan önemli kalemlerden birinde indirim yapılarak pazarlama maliyetinin azaltılması amaçlanmıştır. Halde faaliyet gösteren komisyoncu ve tüccarların birbirleriyle alım, satım ve devir muamelesi yapmaları yasaklanarak spekülasyon amaçlı alım, satım ve devir işlemlerinin önlenmesi hedeflenmiştir.

Öte yandan madde ile, ürün künyesi uygulaması getirilmiş ve satıcılara ürün künyelerini malların kap veya ambalajlarında bulundurma yükümlülüğü getirilmiştir. Böylece, gıda güvenliğinin temin edilerek insan sağlığının korunması ve malların izlenebilirliğinin sağlanması hedeflenmiştir.

Ayrıca, sözleşmelerde bulunması gerekli asgari şartlar ve bilgileri belirleme yetkisinin Bakanlığa verilmesi ile de, tarafların haklarının korunması ve yükümlülüklerinin tespit edilmesi, sözleşmelerin tarafların aleyhine dengesizliğe yol açmayacak ve iyi niyet kurallarına uygun düşecek biçimde düzenlenmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 6- Piyasa aktörlerinin piyasa bilgilerine hızlı ve etkin şekilde ulaşmalarının sağlanması ve edinilen bilgiler doğrultusunda alım ve satım tercihlerini belirlemeleri ve böylelikle rekabet sistemine işlerlik kazandırılması, piyasayı kilitleyici faaliyetlerin engellenmesi ile de spekülasyon fiyat dalgalanmalarının önüne geçilmesi ve neticede üretici ve tüketicilerin zarara uğramalarının engellenmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca, tüketicinin korunabilmesi ve büyük oranlara varan ürün kaybının önlenmesini teminen malların ayıklanması, sınıflandırılması, hazırlanması, ambalajlanması, işaretlenmesi ve etiketlenmesi ile taşıma ve muhafazasında standartların konulması amaçlanmıştır ve bu standartlara uyulması amaçlanmıştır.

MADDE 7- Semt pazarlarının kurulması ve buralarda malların hijyenik şartlarda satışa sunulmasını sağlayıcı uygun çalışma ortamının oluşturulması, altyapı ve çevre düzenlemelerinin yapılması ve tüketicinin korunması amacıyla gerekli her türlü tedbirin alınması görev ve yetkisi belediyelere

verilmiştir. Getirilen bu düzenlemelerle, semt pazarlarının modern bir yapıya kavuşturulması, tüketicilere daha düzenli ve hijyenik bir ortamda alışveriş imkanının sunulması amaçlanmıştır.

Aynı maddede, semt pazarlarında toplam satış yeri sayısının en az yüzde onunun üreticilere tahsis edileceği de hüküm altına alınarak üreticilere, belediyelerce belirlenen miktarlar dahilinde kendi ürettikleri malları doğrudan tüketicilere satabilme imkanı tanınmıştır.

Ayrıca, ziraat odalarına, üretici pazarının kurulması yönünde talepte bulunma yetkisi verilmiş ve belediyelerin mali imkansızlıkları göz önünde tutularak üretici pazarı kurulmasına yönelik taleplerin en geç iki yıl içinde yerine getirilebilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

MADDE 8- Toptancı hallerinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı halleri dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu alınması hüküm altına alınmıştır. Hal rüsum oranlarının düşürülmesiyle, tüketicilerin daha ucuza mal temin edebilmesi, sebze ve meyve fiyatlarının enflasyon üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesi ve kayıt dışılığın azaltılması amaçlanmıştır. Ayrıca, hal rüsumunun üreticilerin değil malı satın alanların ödemesi öngörülerek, üreticilere komisyon oranında yapılan yüzde ikilik indirimle beraber yüzde dörtlük ek bir kazanç sağlanması hedeflenmiştir.

Bunun yanında, gıda güvenliğine önem verilmesini temin etmek amacıyla, malların gıda güvenliği analizini yaptıranların hal rüsumunun yarısını ödemeleri öngörülmüştür.

Ayrıca, hal rüsumunun paylaşımında üretim bölgesi belediyeleri ile tüketim bölgesi belediyeleri arasındaki dengesizliğin hal rüsumunun iki belediye arasında eşit dağıtımıyla giderilmesi sağlanmış, bu şekilde elde edilen gelirlerin en az yüzde onunun toptancı halinin ihtiyaçları için kullanılmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.

MADDE 9- Belediyeler ile gerçek veya tüzel kişilerce kurulan toptancı hallerinin yönetimine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Ayrıca belediyelerin, kurdukları toptancı hallerinin işletilmesini belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle devredebilmelerine imkan verilmiştir.

Yine belediyelere, toptancı hali ve bu çerçevedeki denetim hizmetlerinin yerine getirilmesinde istihdam edilmek üzere halin büyüklüğüne ve işlem hacmine göre yeterli sayı ve nitelikte belediye zabıtasını hal zabıtası olarak görevlendirme yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca, hal zabıtasına yardımcı olmak üzere özel güvenlik görevlisinin çalıştırılmasına imkan sağlanmıştır.

MADDE 10- Üreticiler ile meslek mensupları arasında veya meslek mensuplarının kendi aralarında çıkan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il merkezleri ile gerekli görülen ilçe merkezlerinde hal hakem heyetlerinin oluşturulması öngörülmüş ve bu heyetlerde uyuşmazlık yaşaması muhtemel tüm kesimlerin temsilcilerine yer verilmiştir.

Yürürlükteki mevzuatta da yer alan hal hakem heyetleri, yeniden yapılandırılmış ve değeri ellibin Türk Lirasının altındaki uyuşmazlıklarda heyete başvuru zorunlu hale getirilmiştir. Böylece, anlaşmazlıkların kolay, hızlı ve düşük maliyetle çözümlenebilmesi ve mahkemelerin üzerindeki yüklerin azaltılması amaçlanmıştır.

Ayrıca, malların ticaretinin Kanunun amacına uygun olarak yapılmasının sağlanması hususunda karşılıklı bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak, sorunları incelemek ve önlemleri tespit etmek, uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliğini sağlamak üzere Toptancı Hal Konseyi oluşturulmuştur.

MADDE 11- Maddede, toptancı hallerindeki işyerleri ile pazar yerlerindeki satış yerlerinin işletilmesi ve kira sözleşmeleri ile tahsislerin hangi hallerde feshine veya iptaline karar verileceği hususu düzenlenmiştir.

Toptancı hallerinin, hukuki altyapısı daha sağlıklı olan kiralama yöntemiyle işletilmesi ve kira süresinin en fazla on yıl olması öngörülmüştür. Böylelikle, toptancı hallerindeki işyerlerinin devamlı olarak belirli

kişilerce işletilmesinin önüne geçilmesi ve bu alanda faaliyette bulunan diğer meslek mensuplarına da toptancı halindeki işyerlerini işletebilme imkânının tanınması amaçlanmıştır.

Bunun yanında, piyasadaki etkilerini ve rekabet edebilirliklerini artırabilmek amacıyla, toptancı hallerinde bulunan toplam işyeri sayısının en az yüzde onunun üretici örgütlerine ayrılması zorunlu kılınmıştır.

Ayrıca, pazar yerlerindeki satış yerlerinin Ülkemiz şartları gereği tahsis yoluyla işletilmesi ve tahsisin, satış yeri bulunmayanlara öncelik verilmek suretiyle yapılması öngörülmüştür.

MADDE 12- Toptancı hallerinde ticari güvenin sağlanması ve tarafların haklarının korunması amaçlanmış, gıda güvenliğine aykırılıktan kaynaklanan zararlar ile mal bedelinin zamanında ödenmemesinden kaynaklanan zararların hızlı ve etkin şekilde tazmin edilmesi öngörülmüştür.

MADDE 13- Malların toptan veya perakende ticaretinde hangi eylemlerin yasak olduğu açıklanmıştır.

MADDE 14- Hangi eylemlere ne tür cezaların verileceği, bunların miktarları ve niteliği düzenlenmiştir.

MADDE 15- Bakanlığın, Kanunun uygulanması ile ilgili görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

Ayrıca maddede, Hal Kayıt Sisteminin kurulmasına ve işletilmesine, sektörün gelişmesine, hal hakem heyetleri ile Toptancı Hal Konseyinin kurulması ve çalışmasına, hal hakem heyeti üyelerine ve raportörlere yapılacak huzur hakkı ödemelerine yönelik masrafların anılan Bakanlık bütçesine konulacak ödenekten karşılanacağı öngörülmüştür.

MADDE 16- Toptancı halleri, halde işlem gören malların gıda güvenliği analizini belirlenen usul ve esaslara göre kamu veya özel laboratuvarlarda yaptırmakla görevli ve yükümlü kılınmıştır. Bunun yanında toptancı halleri, halde veya hale bildirilerek işlem gören mallara ilişkin bilgileri elektronik ortamda tutmak, bunları kamuoyuna duyurmak, hal kayıt sistemi için gerekli olan verileri sağlamak ve bunları sisteme aktarmak, hale giren ve çıkan malları kontrol altına almak ve denetlemekle de görevli ve yükümlü tutulmuştur.

Madde ile Bakanlık bünyesinde elektronik ortamda merkezi Hal Kayıt Sisteminin kurulması ve gerekli görülmesi halinde bu sistemin diğer kurumlar nezdinde tutulan kayıt sistemleriyle çevrimiçi olarak birbirine bağlanması öngörülmüştür.

Hal Kayıt Sisteminin kurulmasıyla, alım ve satıma konu malların miktar ve fiyatlarına ulaşılabilmesi ve meslek mensuplarının kayıt altına alınabilmesi sağlanacak, bunun yanında, üreticiler mallarını satacakları tacirlerin irtibat bilgilerine erişebilme ve onlar hakkında bilgi sahibi olabilmeye, yine üreticiler ürünlerini daha çok kâr edebilecekleri pazarlara yönlendirebilme, geleceğe yönelik planlama yapabilmeye ve tacirler karşısında daha güçlü bir pozisyonda bulunabilme imkanı elde edebilecektir. Ayrıca, bu sistem sayesinde, sektörde hesap verilebilirlik ve saydamlığın sağlanması ve sebze ve meyveler ile diğer malların ticaretine yönelik daha sağlıklı değerlendirmeler yapılması ve düzenlemeler oluşturulması mümkün olabilecektir.

MADDE 17- Bu maddede, Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak Bakanlık, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve belediyelerce yapılacak denetimlerle ilgili hükümler düzenlenmiştir.

Bunun yanında, mevcut uygulamada bir çok sıkıntılara neden olan ancak, sistemin iyi işleyebilmesi için gerekli bulunan kontrol ve denetim noktalarının, Bakanlık ile İçişleri Bakanlığının müştereken belirleyeceği il veya ilçe merkezlerinin giriş ve çıkış noktaları ile şehirlerarası yollarda kurulması öngörülmüştür.

MADDE 18- Yürürlükten kaldırılan hükümler maddesidir. Bu madde ile, 80 sayılı 1580 Sayılı Belediye Kanununun 15 inci Maddesinin 58 inci Bendine Tevfikan Belediyelerce Kurulan Toptancı Hallerinin

Sureti İdaresi Hakkında Kanun ile 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmaktadır.

Ayrıca, Ülkemizde üretilerek alım satıma konu olan malların toptancı haline bildirim usulüyle kayıt altına alınması sağlamak amacıyla getirilen düzenlemelere paralel olarak, organik tarım faaliyetleri esaslarına uygun olarak üretilen ham, yarı mamul ve mamul haldeki sertifikalı ürünlerin satışını 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamı dışında tutan 5262 sayılı Organik Tarım Kanununun 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası da yürürlükten kaldırılmaktadır.

GEÇİCİ MADDE 1- Toptancı hallerin çağdaş bir sisteme kavuşturulması ve işletilmesini sağlamak amacıyla, beş yıl içinde Kanunun öngördüğü asgarî koşulları sağlamayan hallere idarî para cezası uygulanması, bu cezayı takip eden iki yıl içinde halen eksikliklerini gidermeyenlerin faaliyetlerinin durdurulması öngörülmüştür. Aynı zamanda toptancı hallerine, müzayede, depolama, tasnifleme ve ambalajlama tesisleri ile laboratuvarlar ve soğuk hava depolarını ortak olarak kurmak ve işletmek üzere 26/5/2005 tarihli ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu hükümlerine göre birlik kurabilme imkanı getirilmiştir.

Bunun yanında, toptancı hallerindeki işyerlerinin işletilmesi yönteminin değiştirilmesi nedeniyle oluşabilecek mağduriyetleri gidermek amacıyla, toptancı hallerdeki tahsisli işyerlerinin mevcut tahsis sahiplerine on yıl süreyle kiralanmış sayılacağı öngörülmüştür.

Ayrıca, Kanunda öngörülen yönetmelikler ve uygulamaya ilişkin sair usul ve esaslar yürürlüğe girinceye kadar 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca çıkarılan yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı ve bu Kanunda öngörülen yönetmeliklerin, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde yürürlüğe konulacağı ifade edilmiştir.

MADDE 19- Yürürlük maddesidir.

MADDE 20- Yürütme maddesidir.